

KIRKKONUMMEN SUOMENKIELISEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kirkkonummella oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä huomioidaan kunkin oppilaan yksilölliset tarpeet. Oppilasta ohjataan löytämään omat vahvuutensa ja hyödyntämään niitä. Myös tukimuodot suunnitellaan oppilaan vahvuuksista lähtien. Oppilaan tulee saada myönteisiä ja kannustavia oppimiskokemuksia, joissa pienikin edistyminen on merkityksellistä. Tuki järjestetään joustavasti ja mukautuvasti niin, että oppilaan tuen tarpeen muutoksiin voidaan reagoida mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tuen tarve, tukimuotojen riittävyys ja sopivuus arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä oppilaan, huoltajien, oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstön ja muiden moniammatillisten verkostojen kanssa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti, jossa on kolme tuen tasoa: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Tuen tarve voi olla tilapäistä tai jatkuvaa, ja oppilas voi tarvita tilanteensa mukaan yhden tai useampia tukimuotoja. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki on olennainen osa koulupäivän arkea ja se kuuluu jokaisen opettajan työhön. Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa luokassa ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.

Oppilasta tuetaan heti, kun tuen tarve ilmenee. Oppilaan tuen tarpeiden kartoitus, suunnittelu ja seuranta perustuvat oppilasta opettavien opettajien jatkuvaan havainnointiin ja arviointiin. Tuen tarpeiden arvioinnissa ja seulonnessa voidaan hyödyntää normeerattuja testejä ja kokeita. Myös oppilaan huoltajat, oppilas itse tai opiskeluhuollon henkilöstö voivat ottaa tuen tarpeen puheeksi koulun kanssa. Opiskeluhuollon henkilöstöä on hyvä konsultoida erityisesti niissä tilanteissa, kun tuen tarve on jatkuvaa ja säännöllistä tai oppilas tarvitsee useampia eri tukimuotoja samanaikaisesti. Konsultoinnin avulla voidaan myös arvioida mahdollisten lisätukitoimien sekä jatkotutkimuksien tarvetta.

Päätökset oppilaan tuen järjestelyistä ja tuen toteuttamisesta tehdään yhteistyössä oppilaan, huoltajien, koulun sekä mahdollisten muiden yhteistyöverkostojen kanssa. Oppilaan ikätaso ja tilanne huomioiden on tärkeää, että oppilasta kuullaan häntä koskeissa päätöksissä. Mitä vanhempi oppilas on, sitä tärkeämpää on, että oppilas on tietoinen yhteistyössä suunnitelluista järjestelyistä ja tukitoimista. Näin taataan oppilaan osallisuus sekä tukitoimien toteutuminen.

Tuen jatkumoon ja tiedonsiirtoon kiinnitetään erityistä huomiota siirtymävaiheissa oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, toiselta vuosiluokalta kolmannelle vuosiluokalle, alakoulusta yläkouluun, yläkoulusta toiselle asteelle tai niissä tilanteissa, kun oppilas vaihtaa koulua. Oppilaan oppimisen seuranta ja tuen tarpeiden kartoitus on jatkuvaa ja säännöllistä läpi koko koulupolun. Seuranta ja kartoitusta tehdään yhteistyössä kaikkien oppilasta opettavien opettajien kanssa.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilaita niin, että se edistää ja vahvistaa opiskeluvalmiuksien ja -taitojen, vastuunoton, vahvuuksien tunnistamisen, sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen taitojen

kehittymistä. Lisäksi perusopetuksen ylemmillä luokilla oppilaita tuetaan elämään, koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä.

Oppilaanohjaus on keskeinen osa oppilaan kasvun ja kehityksen tukemista koko peruskoulun ajan, mutta sen rooli korostuu erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla. Oppilaanohjauksella on suuri merkitys ongelmien ennaltaehkäisemisessä sekä niiden havaitsemisessa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Opettaja ohjaa ryhmää niin, että se vahvistaa ryhmän positiivista vuorovaikutusta. Hyvä vuorovaikutussuhde, niin opettajan ja oppilaan välillä kuin oppilaiden kesken, edistää kouluun kiinnittymistä.

Oppilaanohjauksen avulla koulussa voidaan havaita ja puuttua varhaisessa vaiheessa oppimisvaikeuksiin, opiskelumuotivaation laskuun, oppilaan käyttäytymisessä tapahtuviin muutoksiin ja sellaisiin elämäntilanteen muutoksiin, jotka voivat vaikuttaa oppimiseen ja koulunkäyntiin tai kouluun kiinnittymiseen. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään yhteistyötä oppilaan, huoltajien, oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstön ja muiden moniammatillisten verkostojen kanssa. Tukea tarvitsevien oppilaiden osalta yksilölliseen oppilaanohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan oppilaan pedagogiseen asiakirjaan.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Esiopetuksen aikana alkanut yhteistyö huoltajien kanssa jatkuu oppilaan siirtyessä perusopetukseen. Yhteistyö kodin ja koulun välillä korostuu erityisesti silloin, kun oppilaalla on havaittu tuen tarvetta. Koulu on viipymättä yhteydessä huoltajiin, mikäli huoli oppilaan oppimisesta tai koulunkäynnistä herää. Myös oppilaan huoltajat tai oppilas itse voivat ottaa tuen tarpeen puheeksi koulun kanssa.

Kodin ja koulun välisessä yhteydenpidossa huomioidaan oppilaan vahvuudet sekä myönteisen palautteen merkitys. Huoltajia kannustetaan omalta osaltaan tukemaan lapsensa oppimista ja koulunkäyntiä. Huoltajien ja oppilaan osallisuus on tärkeää, kun tukea suunnitellaan ja arvioidaan.

Koulun tehtävänä on antaa huoltajille tietoa tuen järjestämiseen liittyvistä periaatteista, tukimuodoista, vastuista sekä oppilasta koskevien tietojen salassapidosta. Lisäksi siirtymävaiheissa huoltajien kanssa on tärkeää keskustella tuen jatkumosta sekä perusopetuksen päättövaiheessa toisen asteen koulutukseen liittyvistä kysymyksistä. Kodin ja koulun välisen yhteydenpidon väline on ensisijaisesti sähköinen oppilashallintojärjestelmä, mutta oppilaan ja huoltajien yksilöllisen tilanteen mukaan yhteyttä voidaan pitää myös muilla tavoin.

7.2 Yleinen tuki

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Yleisen tuen järjestäminen on kaikkien oppilasta opettavien opettajien vastuulla. Yleisen tuen tukimuodot ovat ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää monipuolisesti erilaisia opetusjärjestelyihin, oppimisympäristöön ja -tilanteeseen sekä arviointiin liittyviä tukimuotoja sekä osa-aikaista erityisopetusta. Tuen järjestelyissä otetaan huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet, valmiudet ja vahvuudet.

Yleisen tuen oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma, mikäli

- oppilas opiskelee vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaan.
- oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta perusopetukseen.

- oppilaalle on tehty päätös erityisistä opetusjärjestelyistä (Perusopetuslaki §18).
- 7.–9. luokkalainen oppilas opiskelee joustavassa perusopetuksessa.

Muissa kuin yllä mainituissa tilanteissa oppimissuunnitelma voidaan laatia yleisen tuen oppilaalle tarvittaessa. Oppimissuunnitelman laatii luokanopettaja tai luokanohjaaja yhdessä muiden oppilasta opettavien opettajien sekä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Oppimissuunnitelma tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Oppimissuunnitelma tarkistetaan vähintään lukuvuosittain tai aina tuen tarpeen muuttuessa.

7.3 Tehostettu tuki

Mikäli oppilas tarvitsee oppimisessaan ja koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useampia tukimuotoja, on oppilaalle annettava tehostettua tukea. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää samoja tukimuotoja kuin yleisen tuen aikana. Erilaisten opetusjärjestelyihin, oppimisympäristöön ja -tilanteeseen sekä arviointiin liittyvien tukimuotojen lisäksi oppilasta voidaan tukea osa-aikaisella erityisopetuksella.

Tehostettu tuki perustuu pedagogiseen arvioon, joka käsitellään koulun moniammatillisessa työryhmässä. Tehostetun tuen oppilaalle laaditaan pedagogisen arvion pohjalta oppimissuunnitelma, johon kirjataan oppilaan saama tehostettu tuki. Tehostettua tukea antavat kaikki oppilasta opettavat opettajat oppimissuunnitelmaan kirjattujen suunnitelmien mukaisesti.

Tuen järjestelyissä otetaan huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet, valmiudet ja vahvuudet. Tehostetun tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa on tärkeää tehdä yhteistyötä oppilaan, huoltajien, oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstön ja muiden moniammatillisten verkostojen kanssa.

Tehostetun tuen aikana oppilaan opetus on mahdollista järjestää vuosiluokkiin sitomattomasti. Tällöin oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan yksilöllinen opinto-ohjelma, jonka mukaan opetus toteutetaan. Tehostetun tuen aikana voidaan oppilaan oppimisen tukemiseksi käyttää myös opiskelun erityisiä painoalueita. Erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määrittelyistä, oman vuosiluokan keskeisimmistä sisällöistä. Tavoitteena on auttaa oppilasta omaksumaan etenemisen kannalta välttämättömät oppiainesisällöt. Painoalueet eivät voi sisältää alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Oppilaan suoritukset arvioidaan suhteessa hänelle asetettuihin tavoitteisiin. Niiden oppiaineiden osalta, joissa on otettu käyttöön erityiset painoalueet, tulee oppimissuunnitelmaan kirjata oppiaineeseen liittyvät sisällöt ja tavoitteet. Erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavien opettajien tehtävä. Sekä vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen että erityisten painoalueiden osalta on tärkeää tehdä yhteistyötä oppilaan ja huoltajien kanssa.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Kun oppilas tarvitsee oppimisen ja koulunkäynnin tueksi jotakin tukimuotoa säännöllisesti tai useampia tukimuotoja samanaikaisesti tai mikäli oppilas ei tarvitse enää tehostettua tukea, tulee oppilaan tuen tarpeen arvioimiseksi tehdä pedagoginen arvio. Pedagoginen arvio kirjataan sähköiseen oppilashallintojärjestelmään, minkä lisäksi asiakirja arkistoidaan koulun arkistoon lukuvuoden loppuun mennessä. Pedagogisen arvion laatimisesta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Oppilas ja huoltajat sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstö ja moniammatilliseen verkostoon kuuluvat asiantuntijat osallistuvat pedagogisen arvion laatimiseen yhdessä koulun kanssa.

Ensisijaisesti oppilaan luokanopettaja tai luokanohjaaja vie pedagogisen arvion käsiteltäväksi koulun moniammatilliseen työryhmään. Työryhmässä arvioidaan pedagogisen arvion perusteella tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen tai tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin. Mikäli oppilaan kohdalla päädytään moniammatillisen käsittelyn perusteella aloittamaan tehostettu tuki, tulee oppilaalle laatia oppimissuunnitelma.

7.3.2 Oppimissuunnitelma

Kun oppilaan tehostetun tuen aloittamisesta on päätetty koulun moniammatillisessa työryhmässä, oppilaalle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelman laatimisesta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja yhteistyössä oppilaan, huoltajien, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstön ja muiden moniammatillisten verkostojen kanssa. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteet, tarvittavat opetusjärjestelyt sekä oppilaan tarvitsema tuki ja ohjaus. Kaikkien oppilasta opettavien opettajien tulee tutustua oppimissuunnitelmaan, jotta oppilas saa tarvitsemaansa tukea.

Oppimissuunnitelma päivitetään syyslukukauden aikana yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa, jolloin tarkistetaan, että suunnitelma vastaa oppilaan tuen tarvetta. Oppimissuunnitelman päivittämisestä on vastuussa luokanopettaja tai luokanohjaaja. Oppimissuunnitelmaan kirjattujen tukitoimien vaikuttavuutta ja tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan kevätlukukaudella. Seurannasta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja ja se tehdään yhdessä oppilaan kanssa. Seuranta kirjataan oppimissuunnitelmaan. Huoltajien tapaaminen ei ole tällöin välttämätöntä.

Seuranta on tärkeää, jotta muutokset oppilaan tuen tarpeessa voidaan huomata. Mikäli oppilaan saama tehostettu tuki ei ole enää tarpeen, oppilaasta tehdään pedagoginen arvio, jolloin oppilas voidaan moniammatillisen käsittelyn jälkeen siirtää takaisin yleisen tuen piiriin. Mikäli taas havaitaan, että oppilaan saama tehostettu tuki ei riitä, oppilaasta tehdään pedagoginen selvitys. Selvityksen perusteella oppilaalle voidaan tehdä erityisestä tuesta hallintopäätös.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, jotka tarvitsevat oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä pitkäkestoista, kokonaisvaltaista ja yksilöllistä tukea. Tuki voidaan järjestää joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä silloin, kun oppilaalle annettu tehostettu tuki ei enää pedagogiseen selvitykseen kirjattujen tietojen perusteella riitä.

Erityisen tuen aloittaminen ja jatkaminen perustuvat pedagogiseen selvitykseen, joka kirjataan ja käsitellään moniammatillisessa yhteistyössä yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Pedagogisen selvityksen pohjalta oppilaalle tehdään hallintolain mukainen kirjallinen päätös erityisestä tuesta. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, johon kirjataan oppilaan saama tuki.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta (ks. luku 7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot). Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen yleisopetuksen ryhmässä tai osittain tai kokonaan erityisopetuksen ryhmässä. Erityisen tuen aikana voidaan käyttää samoja tukimuotoja kuin yleisen ja tehostetun tuen aikana. Tarvittaessa voidaan lisäksi

yksilöllistä oppiaineiden oppimääriä. Mikäli oppilas ei kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä, voidaan opetus järjestää toiminta-alueittain.

Tuen järjestelyissä otetaan huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet, valmiudet ja vahvuudet. Erityisen tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa on tärkeää tehdä yhteistyötä oppilaan, huoltajien, oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhoillon henkilöstön ja muiden moniammatillisten verkostojen kanssa.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Kun oppilas tarvitsee oppimisen ja koulunkäynnin tueksi tehostettua tukea pitkäkestoisempaa, kokonaisvaltaisempaa ja yksilöllisempää tukea tai mikäli oppilas ei tarvitse enää erityistä tukea, tulee oppilaan tuen tarpeen arvioimiseksi tehdä pedagoginen selvitys. Lisäksi Kirkkonummelle muuttavalle erityisen tuen oppilaalle tulee aina laatia pedagoginen selvitys.

Pedagogiseen selvitykseen kirjataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne sekä arvio eri tukimuotojen vaikutuksista ja erityisen tuen tarpeesta tai sen päättämisestä. Pedagogisen selvityksen yhteydessä tulee järjestää oppilaan ja huoltajien kuuleminen. Kuulemisen tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta sekä selvittää, mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Kutsu kuulemiseen tulee esittää tavalla, joka on todennettavissa jälkikäteen. Kuulemistilaisuudessa oppilas ja huoltajat allekirjoittavat pedagogisen selvityksen liitteenä olevan kuulemislomakkeen. Jos huoltajat eivät saavu ensimmäiseen kuulemistilaisuuteen, huoltajille tulee tarjota toinen mahdollisuus. Erityisen tuen päätös voidaan kuitenkin tehdä, vaikka huoltajat eivät tulisi kuulemistilaisuuteen, huoltajat eivät haluaisi tulla kuulluksi tai huoltajat vastustavat erityisen tuen päätöstä. Pedagogisen selvityksen liitteeksi voidaan tarvittaessa liittää mahdollinen asiantuntijalausunto.

Pedagoginen selvitys laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä. Pedagogisen selvityksen laatimisesta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Oppilas ja huoltajat osallistuvat pedagogisen selvityksen laatimiseen yhdessä koulun moniammatillisen työryhmän kanssa. Pedagoginen selvitys laaditaan sähköiseen oppilashallintojärjestelmään, minkä lisäksi asiakirja arkistoidaan koulun arkistoon lukuvuoden loppuun mennessä. Pedagogisesta selvityksestä lähetetään kopio esi- ja perusopetuksen kasvun ja oppimisen tuen erityisasiantuntijalle, joka valmistelee erityisen tuen päätöksen opetusjohtajan hyväksyttäväksi.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen aloittamisesta ja jatkamisesta tai päättämisestä tehdään hallintolain mukainen kirjallinen päätös. Kirkkonummella erityisen tuen hallintopäätöksen tekee opetusjohtaja. Erityisen tuen päätös pohjautuu pedagogiseen selvitykseen sekä mahdolliseen asiantuntijalausuntoon. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut, erityiset apuvälineet, yksilöllistettävät oppiaineet sekä muut tarvittavat opetusjärjestelyt. Päätös on valituskelpoinen hallintopäätös.

Erityisen tuen päätös tulee tarkistaa aina, kun oppilaan tuen tarve muuttuu sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tämän lisäksi päätös tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Myös Kirkkonummelle muuttavan erityisen tuen oppilaan päätös tarkistetaan. Erityisen tuen tarkistamista varten on laadittava pedagoginen selvitys moniammatillisessa yhteistyössä yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityisen tuen päätöksen saaneelle oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. HOJKS tulee laatia kolmen kuukauden sisällä erityisen tuen päätöksen voimaantulosta. HOJKS:n laadimisesta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajien, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstön ja muiden moniammatillisten verkostojen kanssa. Koulun rehtori vastaa kunnan hallintosäännön mukaisesti siitä, että jokaiselle koulun erityisen tuen päätöksen saaneelle oppilaalle laaditaan HOJKS ja että suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa.

Erityistä tukea varten tehtävä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon. HOJKSiin kirjataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteet, tarvittavat opetusjärjestelyt ja pedagogiset ratkaisut sekä oppilaan tarvitsema tuki ja ohjaus. Lisäksi HOJKSiin määritellään mahdollisia yksilöllistettyjä oppiaineita koskevat tavoitteet, sisällöt ja arviointi sekä muut tukitoimet, kuten tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet. Kaikkien oppilasta opettavien opettajien tulee tutustua HOJKSiin, jotta oppilas saa siihen kirjattua tukea oppimiseen ja koulunkäyntiinsä.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma päivitetään syyslukukauden aikana yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa, jolloin tarkistetaan, että suunnitelma vastaa oppilaan tuen tarvetta. HOJKS:n päivittämisestä on vastuussa luokanopettaja tai luokanohjaaja. HOJKSiin kirjattujen tukitoimien vaikuttavuutta ja tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan kevätlukukaudella. Seurannasta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja ja se tehdään yhdessä oppilaan kanssa. Seuranta kirjataan HOJKSiin. Huoltajien tapaaminen ei ole tällöin välttämätöntä.

Seuranta ja arviointi on tärkeää, jotta muutokset oppilaan tuen tarpeessa voidaan huomata. Mikäli oppilaan saama erityinen tuki ei ole enää tarpeen, oppilaasta tehdään pedagoginen selvitys, jonka perusteella opetusjohtaja tekee hallintopäätöksen erityisen tuen päättämisestä. Päätöksen jälkeen oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin ja hänelle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen erityisen tuen aikana

Ennen kuin oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä harkitaan, tulee kyseiseen oppiaineeseen määritellä opiskelun erityiset painoalueet. Erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oman vuosiluokan keskeisimmistä sisällöistä. Mikäli oppilas ei tuesta ja erityisistä painoalueista huolimatta kykene saavuttamaan oppiaineen vähimmäistavoitteita hyväksytyksi, voidaan oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen tarkoittaa sitä, että tavoitteet ja sisällöt määritellään oppilaan edellytysten mukaisesti. Tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen vuosiluokan yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, mutta myös alempien vuosiluokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa.

Ennen yksilöllistämispäätöstä kyseisen oppiaineen opetuksesta vastaavan opettajan tulee kartoittaa oppilaan tiedot, taidot ja oppimisvalmiudet ko. oppiaineessa. Oppilaan ja huoltajien kanssa tulee käydä keskustelua siitä, mitä oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen tarkoittaa, miten se eroaa yleisen oppimäärän tavoitteista ja miten yksilöllistetty oppiaine arvioidaan. Oppilaalle ja huoltajille tulee lisäksi selvittää oppiaineen yksilöllistämisen vaikutukset jatko-opintoihin.

Mikäli oppiaineen oppimäärän yksilöllistämiseen päädytään, laaditaan pedagoginen selvitys moniammatillisessa yhteistyössä yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan perustelut oppiaineen oppimäärän yksilöllistämiseksi. Pedagogisen selvityksen yhteydessä tulee järjestää oppilaan ja huoltajien kuuleminen. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä päätetään erityisen tuen päätöksessä, jonka tekee opetusjohtaja. Mikäli yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Oppilaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan kirjataan yksilöllistetyn oppiaineen tavoitteet ja sisällöt mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja selkeästi, sillä oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan suhteessa HOJKSiin asetettuihin tavoitteisiin. Tavoitteet ja sisällöt laatii oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja. Yksilöllistetyn oppiaineen arvosana tai sanallinen arvio merkitään todistukseen tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Oppilaalle ja huoltajille tulee selvittää oppiaineen vapauttamisen vaikutukset jatko-opintoihin. Erityisen tuen oppilaan osalta pedagogiseen selvitykseen kirjataan perustelut oppimäärän vapauttamisesta. Päätös oppiaineen vapauttamisesta tehdään osana erityisen tuen päätöstä, jolloin päätöksestä vastaa opetusjohtaja. Lisäksi henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan kirjataan, millä muulla opetuksella tai ohjatulla toiminnalla vapautettu oppiaine korvataan, mikäli jonkin aineen opiskelusta on vapautettu muutoin kuin tilapäisesti.

7.4.5 Oppiainekokonaisuuksittain järjestettävä opetus

Erityisen tuen oppilaan, jolla kaikki oppiaineet ovat yksilöllistettyjä, opetus voidaan oppiainejakoisuuden sijaan toteuttaa myös eheytyneesti oppiainekokonaisuuksittain. Oppiainejakoisen opetuksen eheyttäminen oppiainekokonaisuuksiksi auttaa oppilasta ymmärtämään opiskeltavien tietojen ja taitojen välisiä suhteita ja jäsentämään niitä vuorovaikutuksessa toisten kanssa sellaisiksi mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, jotka tukevat hänen kasvuun ja kehitystään mahdollisimman itsenäisesti elämässään suoriutuvaksi yksilöksi.

Oppiainekokonaisuuksittain etenevää opetusta suunnitellaan ja toteutetaan järjestelmällisesti ja joustavasti oppilaan yksilöllisten oppimisvalmiuksien, vahvuuksien, tarpeiden ja oppimistyylien pohjalta. Opetuksessa kiinnitetään huomiota luonnollisiin oppimisympäristöihin ja monipuolisiin opetusmenetelmiin. Opetuksessa hyödynnetään koulupäivän eri tilanteita ja oppimisympäristöjä. Opetus on luonteeltaan kuntouttavaa ja siinä tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään että ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus on konkreettista, strukturoitua ja ennakoivaa, toiminnallisesti kokonaisvaltaista ja hyödyntää vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä kaikilla osa-alueilla.

Opetus suunnitellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yhteistyö huoltajien kanssa on välttämätöntä oppimisen tavoitteiden saavuttamiseksi. Oppilas osallistuu tavoitteiden asettamiseen kykyjensä mukaan. Oppilaan opetuksessa korostuu myös yhteistyö opettajien, muun henkilöstön, eri asiantuntijoiden ja yhteistyöverkostojen kanssa. Opetuksen suunnittelu, järjestelyt, seuranta ja arviointi tapahtuvat moniammatillisena yhteistyönä, jolloin tarvittaessa voidaan huomioida yhdessä huoltajien kanssa oppilaalle laadittuja kuntoutus - ja palvelusuunnitelmia. Yksilöllistetyksi oppiainekokonaisuuksittain opiskelevien oppilaiden arviointi tapahtuu lukuvuosittain sanallisesti oppiaineittain ja arviointi on muotoa hyväksyty/hylätty.

Oppiainekokonaisuuksia on kuusi ja niiden sisällöissä on huomioitu laaja-alainen osaaminen. Eri oppiainekokonaisuudet voivat sisältää päällekkäisiä tavoitteita, jolloin näkökulma, lähestymistapa ja menetelmät vaihtelevat. Oppiainesisältöjen tavoitteissa ei edetä vuosiluokkasidonnaisesti, vaan tavoitteet asetetaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan oppilaan yksilöllisten taitojen ja kykyjen mukaan. Kehitysvammaisen ja autismin kirjoon kuuluvan oppilaan kykyprofiili on usein epätasainen. Oppilas voi edetä jossain oppiainekokonaisuudessa nopeammin omien vahvuksiensa pohjalta ja toisaalta oppilas saa tukea ja aikaa oppimisensa tueksi niissä oppiainekokonaisuuksissa, joissa hän tarvitsee enemmän harjoitusta.

Oppiainekokonaisuuksittain toteutettava opetus annetaan ryhmäopetuksena, vaikka oppilaiden tavoitteet muodostetaankin yksilöllisesti. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tieto- ja viestintäteknologiaa (L5) hyödynnetään kaikessa opetuksessa siten, että se on sekä oppimisen kohde että väline. Turvataidot (L3) ja kestävä kehitys (L7) ovat painopistealueita, joiden osataitoja harjoitellaan kaikissa oppiainekokonaisuuksissa. Muut laaja-alaisen oppimisen taidot (L1, L2, L4 ja L6) sisältyvät yksittäisiin oppiainekokonaisuuksiin.

Oppiainekokonaisuudet ovat kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus, terveys ja toimintakyky, sosiaaliset taidot ja yksilönä yhteiskunnassa, ympäristö, luonto ja teknologia, ajattelu ja ongelmanratkaisu sekä taideilmaisu.

1. Kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus (L1, L2, L3, L4, L5 ja L7)

Oppiainekokonaisuuteen on yhdistetty äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kommunikaation ja vuorovaikutuksen sisällöt. Nämä käsittävät puhutun ja kirjoitetun kielen, sopivan kommunikaatiokeinon löytymisen, vuorovaikutustaitojen harjoittelun ja kielen käytön vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisu- ja sanavarastoa, mahdollisten vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien hyödyntämistä ja luku- ja kirjoitustaidon harjaannuttamista aina kirjainten ja sanojen tunnistamisesta kohti sujuvaa luku- ja kirjoitustaitoa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Kehitysvammaisen ja autismin kirjoon kuuluvan oppilaan kohdalla on ensisijaisesti tärkeää, että kielen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen tavoitteet vahvistuvat suomen kielellä. Mikäli katsotaan, että oppilas hyötyy myös vieraan kielen opiskelusta, tavoitteet valitaan yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta.

2. Terveys ja toimintakyky (L3, L5, L6 ja L7)

Oppiainekokonaisuuteen on yhdistetty liikunnan, terveystiedon, kotitalouden sekä arjen päivittäiset taidot. Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehonhahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Opetuksessa kannustetaan oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen ja itselle sopivan liikuntamuodon ja liikunnan ilon löytymiseen. Liikunnan opetus sisältää osa-alueita motoristen taitojen suunnitteluun ja ohjaukseen, tasapainoon, koordinaatioon, rytmiin, kestävyyyteen ja lihasvoiman kehittämiseen liittyen. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta sekä liikunnan, terveystiedon että kotitalouden osalta. Arjen päivittäisten toimintojen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Näihin toimintoihin sisältyy tavoitteita aina arkielämän perustaidoista ja ohjauksen vastaanottamisesta itsenäiseen toimintaan ja oman elämän hallintaan.

3. Sosiaaliset taidot ja yksilönä yhteiskunnassa (L2, L3, L4, L5, L6 ja L7)

Oppiainekokonaisuudessa on yhdistetty sosiaaliset taidot, uskonto ja elämäkatsomustieto, historia ja yhteiskuntaoppi sekä oppilaanohjaus. Oppiainekokonaisuuden tavoitteena on tukea oppilaan osallistumisen

ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetus sisältää toimimista erilaisissa ympäristöissä sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta sekä uskonnon ja elämäntutkimustiedon että historian ja yhteiskuntaopin osalta. Oppilaanohjauksessa tavoitteena on, että oppilas on osallisena oman elämänsä suunnittelussa ja saa kokemuksen siitä, että pystyy itse vaikuttamaan elämäänsä koskeviin päätöksiin.

4. Ympäristö, luonto ja tieto- ja viestintätaidot (L1, L3, L4, L5, L6 ja L7)

Oppiainekokonaisuudessa on yhdistetty ympäristöoppi, biologia, maantieto, fysiikka ja kemia. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta kyseessä olevista oppiaineista.

5. Ajattelu ja ongelmanratkaisu (L1, L3, L4, L5 ja L7)

Oppiainekokonaisuus sisältää matemaattiset taidot, ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot sekä kognitiiviset taidot. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä matematiikan opetussuunnitelmasta. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Tiedon prosessoinnissa on tärkeää oppia tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetus sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osalualueita.

6. Taideilmaisu (L1, L2, L3, L5 ja L7)

Oppiainekokonaisuus sisältää musiikin, käsityön ja kuvataiteen. Oppilaille valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta kyseessä olevista oppiaineista. Tavoitteita asettaessa on otettava huomioon mahdolliset oppilaan haasteet motorisen kehityksen alueella. Taideaineet ovat sekä oppimisen välineitä että kohteita ja niillä on myös tärkeä kuntoutuksellinen tehtävä monien taitojen harjaannuttamisessa.

7.4.6 Pidennetty oppivelvollisuus

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta voidaan tehdä, mikäli arvioidaan, että perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei ole lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös perustuu psykologiseen tai lääketieteelliseen asiantuntijalausuntoon ja se tehdään pääsääntöisesti jo ennen oppivelvollisuuden alkua 5-vuotiaana. Päätös voidaan kuitenkin tehdä myös esi- ja perusopetuksen aikana. Jotta päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta voidaan tehdä, tulee lapsella olla erityisen tuen päätös. Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee opetusjohtaja.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää kolmella eri tavalla:

- Lapsi opiskelee yhden vuoden oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta ja jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa. Kahden esiopetusvuoden jälkeen lapsi aloittaa perusopetuksessa.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen aikana lapselle järjestetään ohjaus pääsääntöisesti lapsen tulevasta lähikoulusta. Tulevan lähikoulun erityisopettaja pitää ohjauksikäyntejä viikoittain yhden tunnin tai joka toinen viikko kaksi tuntia koko esiopetusvuoden ajan. Ohjauksella tuetaan mm. kouluvalmiuksien, kommunikoinnin ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Ohjaavasta koulusta päätetään pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksessä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen saanut oppilas voi opiskella lähikoulussaan yleisopetuksen tai erityisopetuksen ryhmässä, kunnan keskitetyssä erityisopetuksen ryhmässä tai vaativaa monialaista tukea tarjoavassa erityisopetuksen ryhmässä. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita koskevat seuraavat ryhmäkokosäädökset:

- Oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä: enimmäisryhmäkoko 20 oppilasta yhtä opettajaa kohden
- Oppilas opiskelee erityisopetuksen ryhmässä: enimmäisryhmäkoko 8 oppilasta yhtä opettajaa kohden
- Oppilas opiskelee vaikeimmin kehitysvammaisten ryhmässä: enimmäisryhmäkoko 6 oppilasta yhtä opettajaa kohden

Oppilaat lasketaan kulloisellakin oppitunnilla läsnä olevien oppilaiden mukaan. Ryhmässä voi olla maksimimäärän ylittävä määrä oppilaita, jos joustavilla järjestelyillä pidetään huoli siitä, ettei enimmäismäärä ylitä yhdelläkään oppitunnilla. Ryhmäkokosäädöksestä voi myös poiketa Perusopetusasetuksen mukaan silloin, kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle oppilaalle annetaan opetusta samassa ryhmässä tai yhdessä oppilaiden kanssa, jotka saavat erityistä tukea. Tällöin opetusryhmän enimmäiskoko määräytyy sen mukaan, minkälaista tukea saavia oppilaita ryhmässä on eniten.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös tulee tarkistaa erityisen tuen tarkistamisen yhteydessä toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Myös Kirkkonummelle muuttavan erityisen tuen oppilaan pidennetyn oppivelvollisuuden päätös tarkistetaan. Erityisen tuen ja pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen tarkistamista varten laaditaan pedagoginen selvitys moniammatillisessa yhteistyössä yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Mikäli oppilaan pidennettyä oppivelvollisuutta ei ole enää tarpeen jatkaa, on päätös mahdollista purkaa pedagogisen selvityksen pohjalta. Päätöksen pidennetyn oppivelvollisuuden jatkamisesta ja purkamisesta tekee opetusjohtaja.

7.4.7 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Kirkkonummella toiminta-alueittain järjestettävää opetusta toteutetaan vaativaa monialaista tukea tarvitsevien oppilaiden ryhmässä. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus on tarkoitettu niille pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille, joilla on vaikea kehitysvamma, muu vamma tai vakava sairaus. Opetus järjestetään toiminta-alueittain silloin, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Opetuksen järjestämisestä toiminta-alueittain päätetään oppilaan erityisen tuen päätöksessä.

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden oppimisessa ja koulunkäynnissä korostuu tiivis yhteistyö huoltajien, opiskeluhuollon henkilöstön sekä oppilaan muiden moniammatillisten verkostojen kanssa. On tärkeää, että opetuksen tavoitteet on laadittu yhdessä ja niiden toteutumista edistetään oppilaan kaikissa toimintaympäristöissä. Myös siirtymävaiheissa yhteistyön merkitys korostuu, jotta oppilaan kokonaistilanne voidaan arvioida ja huomioida eri näkökulmista.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla tuetaan hänen mahdollisimman itsenäistä suoriutumista arjen eri tilanteissa. Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida oppilaan yksilölliset tarpeet, valmiudet ja vahvuudet. Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan arviointi perustuu oppilaskohtaisesti eri toiminta-alueille asetettuihin tavoitteisiin ja se annetaan aina sanallisena.

Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

1. Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.
2. Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekkin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.
3. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.
4. Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.
5. Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiovetusta. Tukiopetusta annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä tai mikäli mahdollista, jo ennakoivasti. Tukiopetuksen tavoitteena on vahvistaa eri oppiaineiden perustietoja ja -taitoja, ennaltaehkäistä oppimisen haasteita sekä tukea oppimaan oppimisen taitoja. Tukiopetus voidaan järjestää pienryhmässä tai

yksilöllisesti oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella. Tukiopetuksessa käytetään monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, jotta oppilaiden yksilölliset tarpeet on mahdollista huomioida. Tukiopetusta voi antaa oppilaan oman opettajan lisäksi myös sovitusti joku toinen koulun opettajista. Tukiopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla niin yleisen, tehostetun kuin erityisen tuen aikana.

Arvio tukiopetuksen tarpeesta perustuu ensisijaisesti opettajan havaintoihin oppilaan oppimisesta ja tuen tarpeesta, mutta myös oppilas tai huoltajat voivat ilmaista huolensa. Oppilaalle ja huoltajille on tärkeää antaa tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista, sisällöistä ja tavoitteista sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen. Oppilaalle annettu tukiopetus ja siihen liittyvät tavoitteet kirjataan sähköiseen oppilashallintojärjestelmään. Mikäli oppilaalla on yleisen tai tehostetun tuen oppimissuunnitelma tai erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, merkitään tukiopetus lisäksi Tukimuodot-kohtaan pedagogiseen asiakirjaan.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa osana yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Siitä vastaa koulun laaja-alainen erityisopettaja. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja -valmiuksia sekä ennaltaehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin haasteita. Osa-aikaista erityisopetusta on mahdollista antaa myös silloin, kun oppilaan erityislahjakkuutta halutaan tukea. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena ja siinä huomioidaan niin ryhmän kuin yksittäisen oppilaan tarpeet.

Laaja-alainen erityisopettaja kartoittaa yhdessä luokanopettajien ja aineenopettajien kanssa, ketkä tarvitsevat osa-aikaista erityisopetusta ja millaista osa-aikaista erityisopetusta tarvitaan. Oppilaan saama erityisopetus suunnitellaan opettajien yhteistyönä. Osa-aikaisesta erityisopetuksesta tulee tiedottaa oppilaan huoltajia.

Oppilaalle annettu osa-aikainen erityisopetus ja siihen liittyvät tavoitteet kirjataan sähköiseen oppilashallintojärjestelmään. Mikäli oppilaalla on yleisen tai tehostetun tuen oppimissuunnitelma tai erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, merkitään oppilaan saama osa-aikainen erityisopetus lisäksi näihin pedagogisiin asiakirjoihin.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näillä palveluilla turvataan jokaisen oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys sekä mahdollisuus vuorovaikutukseen. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä koulun, oppilaan, huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyöverkostojen kanssa.

Oppilaalle järjestetään tulkitsemispalveluja esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden vuoksi. Oppilas voi tarvita lisäksi erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja. Avustajan antamaa tukea voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko ryhmälle. Avustajapalveluiden tavoitteena on tukea oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä päivittäisissä tilanteissa, minkä avulla edistetään oppilaan itsenäistä selviytymistä, omatoimisuutta ja myönteistä itsetuntoa.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Oppilaan kanssa työskentelevien on tärkeää perehtyä riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön. Tässä voidaan hyödyntää myös ulkopuolista konsultaatioapua, mikäli koulun henkilökunnalla ei ole riittävästi erityisosaamista.

Yleistä tai tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Hallintopäätöksen palveluista ja apuvälineistä tekee opetusjohtaja. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päättää opetusjohtaja erityisen tuen päätöksessä. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppilaan oppimissuunnitelmassa tai henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.